

Evelino Fingal van Archeologisch museum: "We worden nog steeds niet serieus genomen"

ENKELE MAANDEN geleden had directeur van het Arubaans Archeologisch Museum en waarnemend directeur van het Instituto di Cultura, Evelino Fingal, nog goede hoop dat het museum een subsidie van Nederland zou krijgen om te verhuizen naar het bestaande Ecury-pand in de Schelpstraat. Het huidige museum aan de Zoutmanstraat kampt met een enorm ruimte tekort waardoor de grote berg informatie en de hoeveelheid materiaal bijna niet meer te overzien zijn. Fingal grapt destijds: "Als we in dit pand aan de Zoutmanstraat moeten blijven zitten kunnen we beter in het museum zélf opgravingen gaan doen". Nu, amper een half jaar later, kan Fingal inderdaad zijn emmertje en schepje voor de dag halen. Premier Nelson Oduber overhandigde op 11 maart 1992 het projekt Archeologisch Museum aan minister voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken, mr. Ernst Hirsch Ballin. Kort daarna werd beslist dat het niet in aanmerking kwam voor Nederlandse financiering. "Een doodzonde", vindt Fingal. "Bovendien doen allerlei rare verhalen de ronde en worden verdraaide artikelen in de dagbladen gepubliceerd. Het wordt tijd dat ik het ware verhaal eens uit de doeken doe".

= door Eef Hermers =

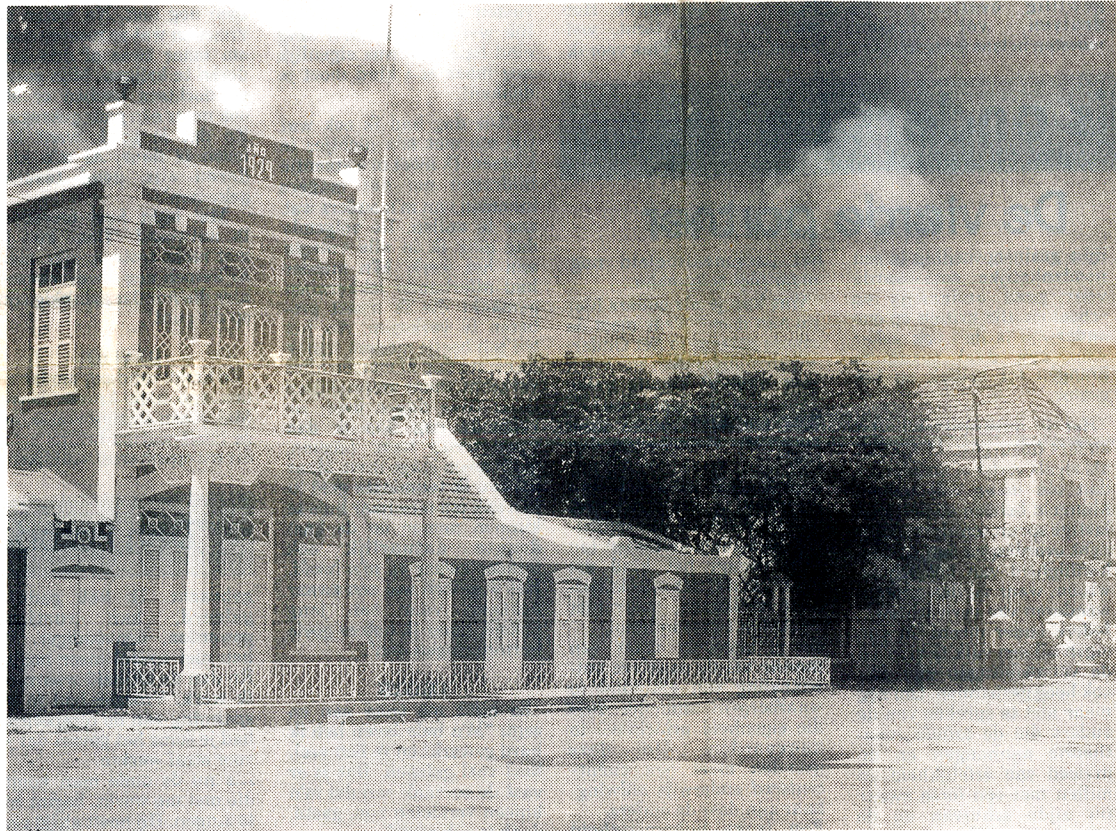
VELEN MAKEN zich ongerust over het verlies van de cultuur van Aruba onder invloed van het toerisme waar zoveel meer (financiële) zorg voor is. Tot cultuur behoren taal, culinaire gebruiken, tradities en feesten, overlijden en geboorte, religie, kleding, ambachten, kunsten en huizenbouw. Er zijn op Aruba verschillende pogingen gedaan om behoud van de cultuur en natuur te garanderen. Zo zijn deelnota's over monumentenzorg (1986), behoud van de grotten (1988) en de reorganisatie van het Arubaans Archeologisch Museum (1990) verschenen. Helaas is het te veel bij ideeën, goede voornemens gebleven. Het wordt echter de hoogste tijd dat de diverse aandachtsgebieden van de cultuur in een totaal beleidsplan worden opgenomen en dat gefaseerd en met kracht wordt gewerkt aan realisering van de plannen.

Ook de Stichting Onderwijs Organisatie (SOO) en de Stichting Centro Arubano pa Formacion di Adulto (CAFA) hebben een projekt ingediend dat is afgekeurd door Nederland. Het ging om het gele, vervallen tweeverdiepingsgebouw aan de Schelpstraat 36; één van de weinige huizen in Oranjestad daterende uit de negentiende eeuw. In samenwerking met het Associated Architects Aruba werd al in november 1989 een projectdossier ontworpen voor een centrum met leslokaal, een bar/café, expositie-ruimtes, keukens, kantoren voor beheerder en secretariaat, bibliotheek, archief en een grote tuin met openlucht terras. De totale investering was geraamd op ruim één miljoen florin. De CAFA en SOO hadden het plan om jaarlijks een cursusprogramma af te werken. In het cultureel café zouden exposities, muziek, dans en voordrachten worden gehouden.

HELE KLAP

Volgens voorzitter drs. Frank Zaandam was het een hele klap toen de subsidie-aanvraag door Nederland werd afgekeurd. Van de ene kant vindt hij dat begrijpelijk omdat de Arubaanse wetgeving achterloopt. Aruba kan een groot voorbeeld aan het Curaçaose monumentenbeleid nemen. Van de andere kant is het voor Zaandam nog steeds niet duidelijk waarom het landsbesluit Monumentenverordening zo langzaam verloopt. "We moeten er even de pas inzetten. Binnenkort gaan de CAFA en SOO weer vergaderen. We geven de moed

niet op en gaan gewoon een nieuwe strategie ontwerpen. Als we geen subsidie krijgen, bewandelen we het niet-gouvernementele pad. We proberen het miljoen dat we nodig hebben voor restauratie en inrichting, via andere financieringskanalen te krijgen, bij voorbeeld van particuliere initiatieven".

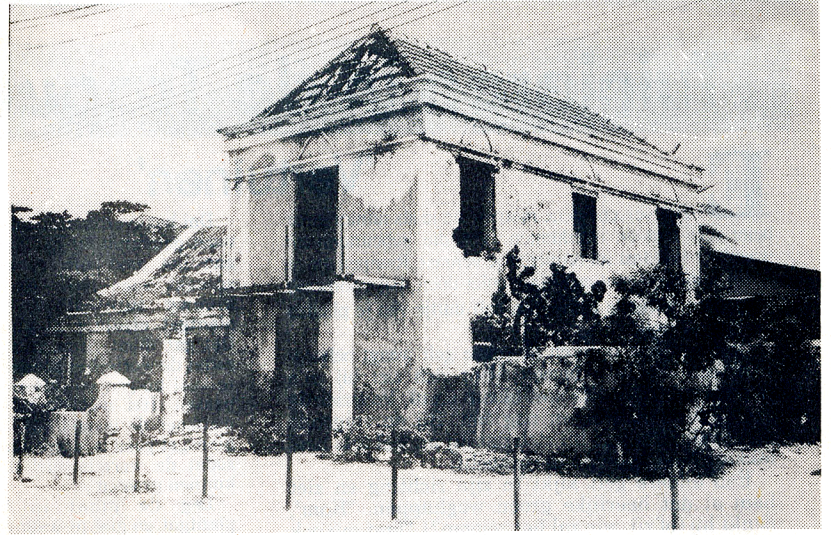

ORANJESTAD — Het gebouw aan de Schelpstraat 38 is een schitterend oud Arubaans pand uit 1929, compleet met een bovenverdieping, de voor die tijd zo kenmerkende zadeldaken met kruispannen en inpandige goot, houten louver draairamen en een balkon uitgesneden in het zogenaamde 'gingerbread style'. Rondom de ramen komt de typische sierrand voor, in dit geval geaccentueerd door een verhoogde sierboog in het pleisterwerk. Dit pand is het geboortehuis van de Arubaanse held Boy Ecury, die in de Tweede Wereldoorlog door de Duitsers werd gefusilleerd. Eigenaren van de erven Ecury hebben het complex voor anderhalf miljoen florin te koop aangeboden. De totale kosten voor aankoop, renovatie, nieuwbouw, inrichtingskosten en honoraria voor vestiging van het Archeologisch Museum in dit pand is getaxeerd op 3.765.000 florin. De subsidie-aanvraag hiervoor is in maart 1992 door Nederland afgewezen.

Premier Oduber vertrok in maart 1992 voor het bestedingsoverleg naar Nederland. Fingal liet toen nog met trots weten dat het museumproject op Oduber's prioriteitenlijst stond. Kort daarna kreeg de directeur een telefoontje van Patricia Arntz, van de Vertegenwoordiging van Nederland voor Ontwikkelingshulp aan Aruba (VNOA), met de mededeling dat ze slecht nieuws had. De subsidie-aanvraag voor het Archeologisch Museum was negatief. Redenen zouden later volgen. Arntz had tegen Fingal gezegd: "Er waren zoveel aanvragen en de pot van 43 miljoen gulden was zo op". Fingal: "Ik wist niet wat ik hoorde en dacht dat het een vergissing zou zijn. Ik vertelde haar dat het museumproject nog wel op Oduber's prioriteitenlijst stond. Toen zei ze: 'Andere projecten zoals de watervoorziening op Aruba zijn misschien belangrijker dan een museum'. Daar werd ik toen ontzettend kwaad om". Patricia Arntz begrijpt dat Fingal en de museummede-

Volgens VNOA-directeur John van Klaveren zijn aan het project Archeologisch Museum te veel onzekerheden en onduidelijkheden verbonden. Er is op Aruba geen instrumentarium voorhanden om de monumentenzorg structureel op gang te brengen. "Zolang dat zo is, is het risico bij uitvoering van het project onaanvaardbaar groot dat straks in het totale gebied van de binnenstad van Oranjestad slechts één complex is opgeknapt terwijl de rest van de omgeving eerder verpauperd", aldus Van Klaveren. Nederland vindt het belangrijk dat er een monumentenbeleid wordt opgezet want ook zij wil graag dat het Ecury- en Henriquez-complex van een mogelijke ondergang worden gered.

Van Klaveren vindt dat Aruba moet werken aan het afronden van de wetgeving, het bijstellen van de monumentenlijst, het opstellen van een restauratieprogramma en het opzetten van een organisatie monumentenzorg.

Abelardo Henriquez en zijn vrouw Dominica Silda Figaroa waren de bewoners van het pand aan de Schelpstraat 36. Abelardo beheerste vijf talen, was kleermaker en bespeelde zijn geliefde instrument de viool met hartstocht. Op grond van zijn talenten fungeerde Henriquez als vertaler voor de mensen die bij hem kwamen en hielp ze ook met het invullen van belastingpapieren en andere belangrijke documenten. Vandaar ook de benaming van het pand 'La Casa de la Municipalidad' dat volgens de erfgenamen Henriquez al 115 jaar oud is.

leid is. Het wacht al maanden op een handtekening die er maar niet onder komt te staan".

De particuliere Stichting Monumentenzorg Aruba heeft als reactie op de afwijzing van Nederland een ondersteuningsbrief gestuurd. Ook dat heeft niet geholpen. Alle leden van deze stichting nemen deel aan de vergaderingen waar grandioze plannen uit voortkomen. Maar niemand kan daar fulltime aan werken. Het gevolg hiervan is dat de doelstelling niet wordt bereikt en belangrijke monumenten onder de slopershamer komen. In het rapport van Lestrade wordt daarom voorgesteld een officiële afdeling monumentenzorg en -raad op te zetten met één vaste medewerker die kan samenwerken met de stichting die als ondersteuning en adviesorgaan moet fungeren. Verder moet de lijst met te beschermen monumenten worden bijgesteld en onder de monumentenwet vallen.

RUIMTEGEBREK

Het Archeologisch Museum bezit een voorraad aan materiaal van circa negenduizend vondstnummers. Nieuwe vondstengedurende opgravingen te Malmok vorig jaar, kunnen wegens ruimtegebrek niet eens tentoongesteld worden. De belangrijke museumtaak, het bewaren en onderzoeken van de geschiedenis voor de komende eigen generaties, wordt nauwelijks uitgevoerd. Terwijl talloze deelnota's geschreven zijn, talloze signalen van bezorgdheid uit de eigen bevolking te horen zijn, liggende belangrijkste gereedschappen tot het bewaren en verstevigen van de eigen identiteit onbenut. Fingal: "Het is dan ook zeer pijnlijk om van Arubaanse bezoekers en toeristen te horen dat het jammer is dat er niet meer te zien is van het Arubaanse archeologica". Daarom is gezocht naar een oplossing. Dat werd gevonden in de vorm van het complex, bekend als S.N.Ecury, gelegen aan de Schelpstraat te Oranjestad. Gelet op de ligging (verlengde van de Caya Betico Croes), de historische waarde (monument en de bereikbaarheid (vooral voor toeristen) is dit complex ideaal voor een nieuw onder-

werkers kwaad waren en een behoorlijke tegenvaller moesten verwerken. Ze vindt echter dat deze zaak realistisch bekeken moet worden. Er lopen op het moment 27 projecten zoals de afronding van de gevangenis, een toeristische promotiecampagne, verbouwing en uitbreiding van TeleAruba en de watertank van Alto Vista. Vijf projecten zijn in behandeling zoals de sanering van de dump bij het Parkietenbos. Arntz: "Aruba heeft een goed opgezet vijfjarig National Development Plan waar we ons strikt aan houden. De oude panden staan niet op die lijst en komen dus niet in aanmerking voor subsidie. Bovendien moet er eerst maar eens een goed monumentenbeleid komen". Fingal vindt het een lachertje dat het National Development Plan geen enkel cultureel project op haar lijst heeft staan. "Ik ging er vanuit dat alle afdelingen bij dit plan betrokken zouden worden. Ze zijn ons gewoon vergeten".

Evelino Fingal vindt het kinderachtig dat Van Klaveren suggereert dat het Archeologisch Museum niets zou ondernemen en 'zomaar een subsidie van vier miljoen aanvraagt'. Er wordt volgens Fingal wel degelijk aan de weggetimmerd om een monumentenbeleid van de grond te krijgen. Zo heeft het museum in april Nederlandse bijstand aangevraagd. Drs. Margriet Lestrade, museumconsulente van de federatie Noordhollandse musea, heeft vervolgens in samenwerking met Fingal een beleidsnota opgesteld. Daarin schrijft zij: "Op dit moment (april 1991) bestaat op het gebied van cultuur en cultuurbehoud geen integraal beleidsplan. Het gevolg hiervan is dat door diverse in- en externe deskundigen plannen zijn ontwikkeld die bij gebrek aan een goed geformuleerd en geaccepteerd meerjarenplan veelal onuitgevoerd blijven. Ook wat subsidiëringen begrotingsposten betreft kan nauwelijks planmatig worden gewerkt omdat einddoel en

koers onduidelijk zijn. Intussen verstrijkt de tijd en verdwijnt een aantal belangrijke zaken".

Dit rapport werd aangeboden aan minister van Welzijnzaken, Fredis Refunjol, om onder meer te laten zien hoe het museumproject aangepakt zou kunnen worden. Een van de hete hangijzers is dat de monumentenzorg op Aruba nog altijd onder Dienst Openbare Werken (DOW) valt. Fingal: "In een gesprek met de minister heb ik gezegd dat er meer duidelijkheid moet komen. Bovendien is in juli 1991 een Monumentenverordening naar de regering gestuurd met algemene bepalingen, monumentenraad, aanwijzing tot beschermd monument, kosten, beschermde stads- en dorpsgezichten, opgravingen en vondsten en straf- en slotbepalingen. Dit landsbesluit is tot op de dag van vandaag nog niet behandeld en getekend. Daarom heeft niemand het recht te zeggen dat er op Aruba geen monumentenbe-

komen van het Archeologisch Museum. In het 'Projectdossier Archeologisch Museum Aruba' van september 1990 wordt melding gemaakt van ruimtes voor zowel permanente als wisselende tentoonstellingen, een museumwinkel, documentatiecentrum, bibliotheek, personeels-, didactische-, dienst- en opslagruimtes, een grote werkplaats, lokalen voor technisch onderzoek, restauratiefotografie en ten slotte een cafeteria en toiletten.

De erven Ecury willen het pand in eerste instantie aan de overheid verkopen omdat ze liever hebben dat er een museum komt dan dat particulieren het overnemen. De kans bestaat dat particulieren het pand slopen om elke millimeter van de bouwgrond te benutten. Fingal vindt het jammer dat alles zo lang duurt. "We kunnen lang en breed over monumentenzorg praten maar straks ligt het hele Ecury-pand tegen de vlakte. Er is een uitgebreid projectplan en een verordening ontworpen, er is een beleidsnota voor cultuur en cultuurbehoud; daar houden mensen zich al jarenlang mee bezig. Van Klaveren vertelde me dat Nederland pas helpt als Aruba serieus is. Maar we zijn al serieus. Intussen timmeren de erven Ecury ook aan de weg ondanks hun voorkeur voor het museum. Zij wachten ook geen eeuwigheid. Vandaag of morgen wordt het complex verkocht. En dat zou een strop zijn voor zowel het Archeologisch Museum als de monumentenzorg".

De goede wil voor cultuurbehoud is duidelijk aanwezig maar gebrek aan middelen, mogelijkheden en helder omschreven doelstellingen en beleidsplannen hebben al veel deskundigen gefrustreerd. Als er groen licht wordt gegeven, zal blijken dat in zeer korte tijd het potentieel omgezet kan worden in een dynamisch cultuurbestel. Wanneer de overheid cultuur als een serieuze zaak ziet, zal dit een positieve uitwerking hebben naar medewerkers, bevolking en de toeristen. Gebeurt dit niet, dan zal de commercie een substituu-cultuur vormen die niets meer te maken heeft met het echte Aruba.